

juist deze landen voor een bespreking zijn gekozen. Een meer theoretische inkadering zou hier op zijn plaats zijn geweest, te meer daar bibliothecarissen uit de VS mogelijk minder bekend zijn met wat zij 'internationale' (d.w.z.: niet-Amerikaanse) vrouwen-studiestijdschriften noemen.

Ondanks deze punten van kritiek, heb ik met plezier kennis genomen van deze bundel. Vooral vakreferenten, verantwoordelijk voor de samenstelling en evaluatie van een (interdisciplinaire) tijdschriftencollectie – en niet alleen voor vrouwenstudies – in een wetenschappelijke bibliotheek, kunnen er nuttige en leerzame informatie uit halen. Voor an-

dere doelgroepen is deze bundel denk ik minder interessant, tenzij voor studenten van bibliotheek- en informatiemanagement-opleidingen. Het zou boeiend zijn een deel van de in deze bundel beschreven onderzoeken te herhalen, om te zien of de toenemende beschikbaarheid van elektronische informatie tot wezenlijk andere resultaten leidt. Vooral voor een interdisciplinair vakgebied als vrouwenstudies lijkt mij op dit punt qua beschikbaarheid, toegankelijkheid en gebruik veel winst te behalen.

*> GUSTA DRENTHE (vakreferent sociale wetenschappen, universiteitsbibliotheek Erasmus Universiteit Rotterdam)

PETER DE VOOGD

Stuart Andrews, *The British Periodical Press and the French Revolution, 1789-99*.
Palgrave Publishers, 2000. 280 pp.
ISBN 0-333-73851-9.

De Franse revolutie leidde aanvankelijk tot groot enthousiasme in het Verenigd Koninkrijk, maar al snel (en zeker na de executie van de Franse koning) kwam er een tegenreactie. Na de machtsovername door Napoleon werd de situatie op het Continent gebruikt door de conservatieve regering om alles wat op radicalisme leek de grond in te stampen. Ook toen al werd er door de Britse regering flink gebruik gemaakt van manipulatie van de media (wat nu in Engeland 'spindoctoring' heet). De prime minister, William Pitt, maakte vooral gebruik van de retorische gaven van Edmund Burke, en financierde met gulle hand tijdschriften als *The Anti-Jacobin*, *or Weekly Examiner* en *The Anti-*

Jacobin Review and Magazine, met zoveel succes dat de oppositie in feite monddood werd gemaakt. En omdat de geschiedschrijving over het algemeen aan de zijde van de uiteindelijke overwinnaar staat, is in de meeste schoolboeken tot op heden het beeld bewaard gebleven van een onmachtige radicale beweging die het al snel moest afleggen tegen het superieure staatmanschap van Pitt en helemaal wegviel in de gezamenlijke strijd tegen Napoleon.

Stuart Andrews vindt dat in de geschiedschrijving een te gemakkelijk en te gepolariseerd beeld wordt geschetst van de periode. Hij wil een subtieler beeld geven van de steeds wisselende loyaliteiten en verschuivende machtsverhoudingen, zoals die tot uiting kwamen in een zeer rijkgeschakeerde pers. Dat de door de overheid gesponsorde *Anti-Jacobin* het uiteindelijk ook in de anthologieën heeft gewonnen betreurt Andrews en in zijn studie wil hij recht doen

aan de talloze kolommenschrijvers die zich verzetten tegen de 'Pittite' propaganda.

Zijn claim dat tot nu toe veel te weinig aandacht is besteed aan de oppositie wordt door zijn eigen bibliografie weersproken, maar het is zeker nuttig om de bonte verzameling van pro-Jacobijnse tijdschriften van kortere of langere duur bijeen te zien, en een complete lijst van de erbij betrokken scribenten te hebben. Het duizelt de lezer dikwijls, al is het maar omdat Andrews alles wil melden wat hij gevonden heeft, zich vaak binnen enkele alinea's op weinig chronologische wijze door zijn periode heen beweegt, en niet altijd beseft dat een lezer moeite zal hebben al die verschillende tijdschriften uitelkaar te houden, zeker als ze namen hebben als *Monthly Magazine*, *Monthly Mirror*, en *Monthly Review* (waarmee bijvoorbeeld een verwijzing in zijn tekst naar 'the Monthly' niet echt behulpzaam is).

Andrews heeft zo'n twintig Britse periodieken uit de periode 1789-1799 geanalyseerd. Ook heeft hij naar enkele politieke spotprenten van James Gillray en Thomas Rowlandson gekeken, de (politiek gekleurde) ruzie tussen de dichters Southey en Wordsworth in de context van zijn studie geplaatst, en een kleine uitstap gemaakt naar Amerika. Hij citeert uitvoerig uit de betrokken geschriften, en voegt aan zijn talloze citaten weinig op meta-niveau toe. Het moet veel werk geweest zijn om die duizenden bladzijden door te ploegen – blijkens een voorwoord voornamelijk in de Reference Library van Bristol en Cambridge University Library – en het moet bitter zijn voor Andrews dat het primaire materiaal

waarop zijn studie berust binnenkort geheel in een moderne uitgave beschikbaar is. Een deel daarvan was dat overigens al (en het lijkt erop dat Andrews zich hier niet van bewust is geweest, want de uitgave ontbreekt in zijn bibliografie). *Political Writings of the 1790s: The French Revolution Debate in Britain*, verscheen bij Chatto & Pickering in acht delen in 1995, en bevat naast de twee voornaamste teksten in het Britse politieke debat rondom de Franse revolutie (Burke, *Reflections on the Revolution in France* en Paine, *Rights of Men*) vrijwel alle gedrukte reacties daarop en een groot aantal pamfletten over de vraag of de principes van de Franse revolutie ook voor het Verenigd Koninkrijk konden gelden. Dit jaar nog verschijnt bij dezelfde uitgever in zes delen het complete materiaal rondom de voornaamste radicale beweging in Engeland, *The London Corresponding Society (1792-1799)*, en volgend jaar zal de bronnenuitgave compleet zijn met nog eens zeven delen *Trials for Treason and Seditious Speeches (1792-1794)*. Daarmee zal het boek van Stuart Andrews waarschijnlijk overbodig worden, omdat iedereen die dat wil zich uit de primaire bronnen een beeld kan vormen van het politieke debat dat zich toespitste op de Britse klasseverhoudingen en de relaties tussen geld, afkomst en politieke macht – een debat dat met de val van het Ancien Régime begon en waarvan de relevantie tot de dag van vandaag in het Verenigd Koninkrijk maar al te zichtbaar is.

•> PETER DE VOGD (hoogleraar Engelse Letterkunde, Universiteit Utrecht)